

Є. І. Масленніков

д.е.н., проф.

ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасні процеси у національній економіці потребують детальної оцінки функціонування суб'єктів господарювання з метою виявлення проблемних аспектів та негативних тенденцій, які заважають соціально-економічного розвитку. Застосування діагностики як засобу аналітичної діяльності в системі управління підприємством пояснюється наступними аспектами:

– мета, задачі, зміст, сутність та функції діагностики достатньо зрозумілі в аналітичному забезпеченні системи управління підприємством;

– ефективна система управління підприємством передбачає використання всього комплексу наявного методологічного інструментарію, у тому числі діагностичного аналізу;

– особлива зацікавленість у дослідженні факторів та індикаторів, які здійснюють вплив на стабільність підприємства, тобто аналітичні дослідження повинні надавати випереджальну оцінку розвитку відповідних сегментів, процесів, явищ, подій, яка ґрунтується на інформації фактичного їх стану;

– інтегрування методів пізнання: аналізу, оцінки та порівняння в системі управління підприємством;

– в системі управління підприємством діагностика не має достатнього теоретико-методологічного обґрунтування.

Сучасний період розвитку національної економіки можна охарактеризувати як нестабільний, тому що він пов'язаний зі значними ризиками, змінами, втратами, нестабільністю і кризами. Мінливість умов макроекономічного середовища обумовлює необхідність застосування методів діагностичного аналізу, здатних оперативно і з мінімальними витратами забезпечити аналітичною інформацією систему управління підприємством.

Теоретико-методичні засади діагностики достатньо широко представлено у наукових дослідженнях українських і закордонних вчених, які визначили природу і форми діагностики, процедури та методи його проведення тощо. Але однозначний підхід щодо застосування поняття «діагностика» відсутній.

Діагностування служить для обґрунтування рішень щодо регулювання операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Результати діагностування використовуються для визначення напрямків поглибленого тактичного і стратегічного дослідження результативної роботи суб'єктів господарювання. Діагностування базується на порівняннях, використовує обліково-аналітичну інформацію і спрямоване на підвищення загальних результатів діяльності суб'єкта господарювання. Сучасні тенденції спонукають до розвитку елемента діагностування у зв'язку з надходженням великої різнопланової обліково-аналітичної інформації,

яка надходить як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища суб'єкта господарювання [1].

Діагностика – це процес визначення та вивчення ознак, що характеризують стан економічної системи, для прогнозування можливих відхилень і запобігання порушень нормального режиму роботи [3].

З методологічного погляду діагностика в системі управління підприємством визначається як засіб визначення взаємозв'язку між певними станами господарського середовища, відхиленнями від заданих параметрів та причини певного стану, а також виявлення ознак, які відповідають тому чи іншому стану підприємства під впливом системи управління.

Діагностика в системі управління підприємством це:

- процес отримання аналітичної інформації про стан підприємства та його сегментів;
- формування діагнозу стану підприємства;
- формування пропозицій щодо покращення стану підприємства.

Необхідно зазначити, що діагностичне дослідження на мікрорівні, орієнтоване на пошук універсальних закономірностей і типізацію проблем системи управління підприємством та виявлення специфічних проблем відповідних її сегментів, а також на пошук шляхів їх розв'язання за тих чи інших умов функціонування мікро-економічного середовища.

В умовах сьогодення, діагностика як розділ науки, визначила своє місце і значення в системі економічних знань та вмінь. Діагностування результатів діяльності суб'єкта господарювання – це важливий інструмент системи управління суб'єктом, який дозволяє в трансформаційних умовах, в нестійкому бізнес-середовищі, приймати ефективні та раціональні управлінські рішення, які стратегічно вплинуть на позитивну динаміку результативної роботи суб'єкта господарювання [1].

Таким чином, діагностика може бути визначена як метод формування аналітичної інформації про елементи системи управління підприємством з метою виявлення проблемних питань її функціонування, а також шляхів і резервів для їх вирішення з урахуванням стратегічних пріоритетів.

Діагностика в системі управління підприємством виконує наступні функції: оцінювання, діагностики та пошуку.

Оцінювання полягає у визначенні відповідності стану підприємства та його сегментів заданим параметрам і потенційним можливостям. Зазначена функція дозволяє визначити відхилення фактичних показників від запланованих, на основі встановленої системи критеріїв. Тим самим можна оцінити зусилля системи управління підприємством в досягненні поставлених цілей. Оцінювання повинно проводитися постійно, що вимагає від аналітиків значного обсягу дослідницької роботи з обґрунтування вихідних показників критеріїв. Правильність розрахунку їх, визначає якість проведеного дослідження.

Функція оцінювання реалізується у наступній послідовності:

- визначення мети аналітичного дослідження;
- формування задач аналітичного дослідження;
- вибір об'єкта;
- виявлення, вимірювання, реєстрація і оцінка інформації;
- формування загальної характеристики об'єкта дослідження у відповідності з отриманою інформацією;
- вивчення стану підприємства та його сегментів;
- дослідження тенденцій розвитку господарського середовища та його сегментів;
- розробка та обґрунтування системи оціночних індикаторів, які характеризують об'єкт дослідження;
- зіставлення підсумкових показників з розрахунковими, для оцінки ступеня досягнення мети та вирішення завдань;
- визначення сегментних проблем в господарському середовищі.

Для здійснення даної функції застосовуються наступні інструментальні методи:

- методи теорії пізнання;
- евристичні методи;
- методи детермінованого факторного аналізу;
- методи загального аналізу;
- економіко-математичні методи.

Результати реалізації функції оцінювання полягають у наступному:

- визначення ступеня досягнення мети;
- визначення ступеня вирішення завдань;
- виявлення сильних сегментів господарського середовища;
- виявлення слабких сегментів господарського середовища;
- формування подальших напрямів дослідження сегментної складової господарського середовища.

Функція діагностики полягає в детальному дослідженні причин відхилень від заданих параметрів і виявлення ознак невідповідності фактичного стану господарського середовища та її сегментів запланованому. Зазначена функція дозволяє виявити та оцінити відповідний вплив різних індикаторів макроекономічного середовища на стан та розвиток національної економіки. Виявлені й досліджені різні індикатори є підґрунтям для формування діагнозу стану підприємства та прогнозування подальшого розвитку сегментної складової його господарського середовища.

Список використаної література

1. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : монографія. Херсон : Видавництво : Грінь Д.С., 2016. 500 с.
2. Горбачук Ю.А., Кушнір Н.Б. Економічна діагностика. Рівне : НУВГП, 2008. 176 с.
3. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / за заг. ред. проф. Воронкової А.Е. Харків : ІНЖЕК, 2006. 448 с.
4. Загорна Т.О. Економічна діагностика. Навчальний посібник. Київ : Центр наукової літератури, 2008. 400 с.